

SERBEST ZAMAN OKUMALARININ SOSYAL BİLGİLER DERSİNDEKİ AKADEMİK BAŞARIYI YORDAMAYA ETKİSİ

Metin ŞEN¹
Erdal AKPINAR²

Öz

Bu çalışmanın amacı, Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin serbest zaman okumalarının Sosyal Bilgiler dersindeki akademik başarıyı yordamaya etkisini belirlemektir. Çalışmanın örneklemini tesadüfi yöntem ile seçilmiş 366 öğrenci oluşturmaktadır. Betimsel bir çalışma olup, tarama modeli uygulanmıştır. Ölçme aracı olarak; "Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği", "Okuma İlgisi ve Alışkanlıkları Anket Formu" ve "Sosyal Bilgiler Testi" kullanılmıştır. Ölçme sürecinde elde edilen veriler betimleyici istatistik (frekans, yüzde ve ortalama) ve Basit Doğrusal Regresyon Analizine tabi tutulmuştur.

Bulgularımıza göre, öğrenciler boş zamanlarında genellikle kitap, gazete ve dergi okumaktadır. Öğrencilerin yarısından fazlasının kendisine ait kitaplığı, 10-25 adet kadar kitabı ve bir odası vardır. Öğrencilerin yaklaşık % 60'ının yılda 10 ve üzeri kitap okuduğu (orta düzey okuyucu), % 30'unun kitap okumaya haftada 3-5 saat kadar zaman ayırdığı anlaşılmaktadır. Yine mevcut bulgularımıza göre, öğrencileri kitaba yönlendiren kişilerin başında ebeveynler ve öğretmenler gelmektedir. Araştırmada öğrencilerin gazete okuma alışkanlıklarının magazin ve eğlence amaçlı olduğu ve ilgi düzeyinde kaldığı görülmüştür. Kütüphane kullanma alışkanlıkları ise yeterli düzeydedir. Öğrencilerin serbest zaman okumalarının Sosyal Bilgiler dersindeki akademik başarıyı %10 düzeyinde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okuma Alışkanlığı, Serbest Zaman, Akademik Başarı, Sosyal Bilgiler Eğitimi.

THE EFFECT OF FREE TIME READINGS ON PREDICTING ACADEMIC SUCCESS IN SOCIAL STUDIES LESSON

Abstract

The aim of this study is to determine the effect of Secondary School 7th class students' free time readings on predicting academic success in Social Studies lesson. The sample of study is 366 students chosen by random method. It is a descriptive study, scanning

¹Sosyal Bilgiler Eğitimi Uzmanı, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, senmetin.01@gmail.com

²Prof. Dr., Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, eakpinar@erzincan.edu.tr

model was carried out. As survey instrument; "Attitude Scale on Reading Habit", "Survey Sheet on Reading Interest and Habits" and "Social Studies Test" were used. The data acquired in survey process were analyzed using descriptive statistics (frequency, percent and average) and Simple Linear Regression Analysis. According to our findings, students generally read book, newspaper and magazine in their spare time. More than half of the students have their own bookcase, about 10-25 books and a room. It is understood that about % 60 of the students read 10 books and above per year (medium-level reader), % 30 of them allocate about 3-5 hours for reading per week. According to our existing findings again, parents and teachers are the primary people leading the students to the book. In the research, it is seen that students' habits of reading newspaper are for fun and stay at interest level. Their habits of using library are at sufficient level. It is asserted that students' free time readings have predicted the academic success in Social Studies lesson at % 10 level.

Keywords: Reading Habit, Free Time, Social Studies Education, Academic Success.

1.Giriş

Araştırmacılar serbest zamanı; her hangi bir mecburiyet olmadan, kişinin eğitim, bilgi ve becerisi ölçüsünde, örf, adet ve geleneklerine uygun şekilde kendince veya başkaları ile olan meşguliyeti (Abadan, 1961); her hangi bir iş veya çalışmanın dışında, sanat, politika ve genel öğrenme üzerine yapılan meşguliyetler (Bakır, 1993); kişilerin buldukları sosyal yapı içerisinde, yaşamlarını sürdürebilmek ve daha yüksek bir düzeye ulaştırabilmek için zorunlu olarak yaptıkları çaba ve eylemler dışında, kendi isteklerine göre değerlendirmede serbest oldukları süre (Mansuroğlu, 2002); bireyin kendi adına özgürce kullanma hakkına sahip olduğu iş, yaşam ve zorunlu sorumluluğu olduğu tüm görevler yerine getirildikten sonra, geriye kalan zaman (Kurumlu, 2014) şeklinde tanımlanmıştır.

Serbest zaman etkinliği ise Uluslararası Boş Zamanları İnceleme Grubu'nun tanıma göre kişinin mesleki ve toplumsal ödevlerini yerini getirdikten sonra, özgür iradesi ile girişebileceği dinlenme, eğlenme, bilgi ya da becerilerini geliştirme, toplum yaşamına gönüllü olarak katılma gibi bir dizi uğraşları ifade eder.

Bireyler, ortamdaki kaynaklanan sağlıksız koşulların yaratacağı olumsuzlukları en aza indirmek, sağlıklarını korumak, iş ve okul yaşamının azalttığı mental enerjiyi yeniden kazanmak için, serbest zamanlarını olumlu etkinliklerle değerlendirme arayışı içine girmişlerdir. Çocuk, genç ve yetişkinlere göre yapılabilecek serbest zaman etkinliklerinin yeterince bilinmemesi ve serbest zaman etkinlik alanlarının azlığı

gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşanan temel problemlerdendir (Tunçkol, 2001). Diğer yandan serbest zaman etkinlikleri kültürel farklılıkların ortaya çıkmasına neden olan önemli bir faktördür. Her toplum kendince serbest zaman etkinlikleri oluşturmakta ve bu etkinlikleri uygulamaktadır. Temel etkinlik alanlarını şu şekilde gruplandırmak mümkündür:

- Sanatsal (sinema, edebiyat, tiyatro, müzik, resim, fotoğraf, vb.),
- Entelektüel (kitap, konferans, radyo, tv, vb.),
- Sosyal (aile, parti, toplantı, vb.),
- Uygulamalı (bahçecilik, el sanatları, el işleri, vb.),
- Fiziksel (spor, yürüyüş, avcılık, balıkçılık, vb.) (Tezcan, 1994).

Nitelikli bir kültürün oluşumu ve gelişimi, iyi vatandaşlar yetiştirilmesi ve başarılı bir eğitim serbest zamanın doğru kullanımı ile yakından ilgilidir (Tekin, Tekin ve Amman, 2006). Serbest zaman doğru kullanılması halinde kişisel ve toplumsal gelişim ortaya çıkarken, olumsuz kullanıldığı durumlarda bunalım, verimsizlik ve mutsuzluk gibi sorunlar yaşanmaktadır (Balcı, 2003). Dolayısıyla eğitim kurumları serbest zaman etkinliklerinin planlanması ve uygulanmasında önemli rol oynarlar. Öğrencinin değerini artırmak, onun yaşamında mutluluğu elde etmesine yardımcı olmak, serbest zaman ilgilerini uyandırmak, onu gayrete getirerek bu konuda tutum ve değer geliştirmesini sağlamak, çeşitli serbest zaman becerileri öğretmek eğitim kurumlarının sorumluluk alanına girmektedir (Karasar ve Ark, 1999).

Okuma, yazıların ve sembollerin anlamlı tümceler halinde seslendirilmesidir (Şen, 2015). Duyu organlarının çeşitli hareketlerinden ve zihnin kavrama çabasından meydana gelen karmaşık bir faaliyettir (Aytaş, 2005). Görme, algılama, dikkat, hatırlama, anlamlandırma, yorumlama, sentez ve çözümleme gibi farklı zihinsel işlemlerin bir arada gerçekleştiği; insanın kendisini, çevresini ve dünyayı tanımada ve eleştirel bilince ulaşmasında rol oynayan çok önemli bir eğitim beceri ve uğraştır (Coşkun, 2002). Bireyin kendini kolay yoldan anlaması ve anlatabilmesi, sistemli düşünebilmesi, duyuşsal ve bilişsel beceriler arasında mantıklı ilişki kurabilmesi okuma becerisiyle yakından ilişkilidir (Batur, Gülveren ve Bek, 2010).

Okumanın alışkanlığa dönüşmesi, okumaya karşı olan ilgi ile gerçekleşir. Okuma ilgisi ise, okumaya karşı ortaya koyulan istek ve gayret şeklinde ifade edilebilir. Öğrencilerde bu ilgi; yaş, cinsiyet, zekâ düzeyi,

okuma başarısı ve eğitim sürecine göre farklılaşabilmektedir (Göğüş, 1978). Bununla birlikte okuma ilgisinin oluşumunda, rol model olarak anne ve babanın etkisi büyüktür. Çocuğun kitabı elinde tutabileceği yaştan itibaren bu olanağı sağlayan ve onun yanında kitap okuyarak olumlu model oluşturan anne ve baba, okuma ilgisinin gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunur. (Yavuzer, 2002). Ayrıca okumaya karşı ilgi duyma konusunda sosyal motivasyon da önemlidir. Akranlarıyla kitaplarını paylaşan, çevresindeki bireylerle okudukları hakkında konuşabilen çocuklar, muhtemelen okumaya karşı daha fazla ilgi duyacaklardır. Böylelikle sosyal motivasyon, okuma miktarındaki artışı ve daha yüksek okuma başarılarını elde etmeyi sağlayacaktır (Wentzel ve Allan, 1998).

Okuma, kişinin yeni bilgiler öğrenmesine, farklı kavram ve kelimeleri tanmasına, öğrendiği yeni bilgilerle ilgili araştırma yapma isteği doğmasına katkı sağlar. Okumanın faydaları konusunda çok sayıda araştırma yapılmış ve pek çok görüş ileri sürülmüştür (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008; Bınarbaşı, 2006; Koç ve Müftüoğlu, 2010). Kişiye yazma alışkanlığı kazandırması, sözcük hazinesini genişletmesi ve zihinsel gelişimine yardımcı olması bunlardan bazılarıdır (Kantemir, 1995).

Okumanın kalıcılığı ve faydası, okumayı alışkanlık haline getirmekle mümkündür. Bir şeye alışmış olma durumu olarak tanımlanan alışkanlık (TDK, s. 74), okuma sürecinde önemli bir yere sahiptir. Okuma alışkanlığı ya da okumaya karşı alışmışlık, bireyde *hayat boyu devam eden okuma süreci* olarak tanımlanabilir. Bu alışmışlığa/alışkanlığa sahip olan birey, okuma eylemini zamanın ve mekânın şartları ölçüsünde, özgür iradesiyle ve sürekli olarak gerçekleştirir (Şen, s. 30). Esasen okuma alışkanlığı; bireyin okumayı bir gereksinim olarak algılaması sonucunda, bu eylemi yaşam boyu sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirmesidir (Yılmaz, 1992). Kişilerin hayatlarını anlamlı ve eğlenceli bir hale getirmek için yapmış olduğu düzenli ve sürekli okuma sürecidir (Odabaş, 2005).

Okuma alışkanlığının yaş gruplarına göre kazandırdığı bilgi ve beceriler bir birinden farklıdır. Etkisi farklı yaş gruplarına göre değişmekle birlikte, çocuklar için pek çok bireysel yararları vardır. Bunlar;

- Zihinsel gelişimine doğrudan katkıda bulunur,
- Anadilini doğru ve yeterli bir biçimde kullanmasını sağlar,
- Kelime dağarcığının zenginleşmesine doğrudan yardım eder,
- Sağlıklı ve güçlü bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunur,

-İletişim becerisinin güçlenmesine yardımcı olur,

-Eğitim ve öğretim başarısını artırır (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz,2007).

Eğitim öğretim ortamlarında kazandırılan okuma becerisi; okuduklarını anlayan, yorumlayıp sorgulayabilen, düşüncelerini uygun bir dille aktarabilen okuryazar bireyler yetiştirmek olarak görülmektedir (Kellner, 2000). Bu beceri ve alışkanlığın kazanılmasında, serbest zaman okumalarının payı büyüktür. Bu bağlamda serbest zaman okumaları; bireyin ilgi ve isteği çerçevesinde temel uğraşlardan arta kalan zamanlarda gerçekleştirdiği okumalar olarak tanımlanabilir. Birey, temel okuma ürünleri olan kitap, gazete ve dergileri bu zaman diliminde okur. Böylece, yeni kelimeler öğrenme, yazma ve yorum becerisi, akademik başarı, okuduğunu anlama, kendini doğru ve etkili ifade edebilme gibi kazanımlar edinir.

Sosyal Bilgiler dersinin temel amacı; birey ve toplum sorunlarını bilen ve bu sorunlara çözüm yolları arayan, Türkiye'nin ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan etkin vatandaşlar yetiştirmektir (Kurnaz ve Sünbül, 2008). Bu kapsamda öğrencilere saygı, hoşgörü, takdir etme, birlikte çalışma, sorumluluk alma, sosyal problemleri çözme, yardımlaşma, fedakârlık, karar verme, özgüven, kendini ifade etme, farklılıklara saygı vb. sosyal kavram ve becerilerin kazandırılması büyük önem taşır (Köken, b.t).

2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında, eğitim sürecinde öğrencilere kazandırması hedeflenen 9'u genel, 6'sı özel olmak üzere toplam 15 beceri tespit edilmiştir (MEB, 2006). Bunların büyük bir bölümü okuma ve serbest zaman okuma alışkanlığıyla doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilidir. Örneğin eleştirel düşünme *becerisi* neticesinde *öğrencilerin bir kanıt kullanma ya da referansa dayanma, sebep sonuç ilişkisini belirleme, çıkarımda bulunma ve farklı bakış açılarını açıklamaları* hedeflenmektedir. Yaratıcı düşünce becerisinde *öğrencilerin analiz, sentez ve değerlendirme yapabilmeleri, kendilerince imgeler oluşturabilmeleri ve sıra dışı bağlantıların bir biri ile olan ilişkilerini kurabilmeleri* beklenmektedir. İletişim becerisinde ise *öğrencilerin sözlü veya yazılı olarak kendini ifade edebilmesi, açık fikirli olabilmesi ve fikirlerini özgürce tartışabilmesi* hedeflenmektedir (MEB, 2006). Görüldüğü üzere kazandırılmak istenen bu becerilerin tamamı, okuma sürecini başarı ile gerçekleştirmekle mümkündür.

Etkili bir biçimde okumayı sağlayan beceriler ve bu becerilerin önem sırası bütün içerik alanlarında aynı değildir. Her bir içerik alanında okuma için gerekli olan beceriler birbirinden farklıdır (Elona, 1958). Yapılan

araştırmalar göstermektedir ki, farklı konular için özel okuma becerilerine ve bu becerilerin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Tinker ve McCullough, 1968). Sosyal Bilgilerde öğretilmesi ve geliştirilmesi gereken önemli okuma becerileri ise; kelime hazinesi oluşturma becerisi (kelime/kavram öğrenme becerisi), okuduğunu anlama becerisi ve çalışma-araştırma becerisidir (Yazıcı, 2006).

Yine söz konusu programda kazandırılması hedeflenen araştırma becerisinde genel olarak; okuma, okuduğunu anlama, yazma, eleştirel düşünme, okuma materyallerini doğru ve etkin kullanabilme, bilgiye ve bilgi kaynaklarına ulaşabilme yeterliliklerinin kazandırılması hedeflenmektedir. *Okuduğunu Anlama* ile *Bilgiyi Bulma, Kullanılabilir Biçimde Planlama ve Yazma* olmak üzere iki başlık halinde ele alınmıştır;

a) Okuduğunu Anlama

- Ana fikri çıkarmak için okuma
- Ana fikri bulmak için bölüm ve konu başlıklarını kullanma
- Çalışılan konu ile ilgili paragrafları seçme
- Okuduğunu yorumlama
- Kelime anlamına ulaşmak için uygun kaynakları kullanma
- Artan sosyal bilimler kavramlarını tanıma ve anlama
- Olgu ve fikirleri ayırma, propagandayı tanıma
- Yazarın yargısını tanıma
- Metni anlamaya yardımcı olan resimlerdeki ipuçlarını ve açıklamaları kullanma.
- Değişik amaçlar için okuma (eleştirel, analitik, soru cevaplamak için, fikir oluşturmak için...)
- Değişik şekillerde basılmış materyalleri okuma (kitap, gazete, dergi...)
- Anlamı zenginleştirmek için edebi metinleri inceleme (tarihi roman, hikâye...)

b) Bilgiyi Bulma, Kullanılabilir Biçimde Planlama ve Yazma

- Kütüphane kullanma (Bilgisayarda katalog tarama, kitap fiş katalogu kullanma)
- Özel referans kaynaklarına ulaşma (almanak, ansiklopedi, sözlük, il yıllıkları, mikrofişler, dergiler)
- Basılı ve görsel kaynaklardaki bilgilere ulaşma
- Bilgi kaynaklarını değerlendirme (basılı, görsel, elektronik..)
- Uygun bilgi kaynağı kullanma
- Bilgiyi kullanılabilir biçimlerde planlama ve yazma (Konunun ana

fikrini çıkarma, özet hazırlama, not alma, bilgiyi kaydetme, bilgi için dinleme, yönergeyi kullanma, rapor yazma) (MEB, 2006).

Sonuç olarak Sosyal Bilgiler dersinde kazandırılması hedeflenen bu becerilerin temelinde, okuma becerisi yatmaktadır. Nitekim Sosyal Bilgiler derslerindeki başarı, genelde öğrencilerin okuma becerilerine bağlıdır (Chapin, 2006, Ediger, 2000, Turner, 1999). Çünkü kitaplar ve diğer okuma materyalleri, Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılan temel araçlardır (Naylor ve Diem, 1978). Okuma becerisi bireylerin anlama, yorumlama, çıkarımda bulunma, fikir üretme, analiz yapabilme ve bilgiyi kullanma yeterliliklerini kazanmasına yardımcı olur. Yapılan araştırmalar okuduğunu anlama becerilerine sahip olan öğrencilerin, akademik olarak çok daha başarılı olduklarını göstermektedir (Sallabaş, 2008). Okuma becerisinin gelişiminde, okuma alışkanlığı önemli bir yere sahiptir. Okuma alışkanlığı kazanabilmek için ise, serbest zaman okumalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersinde başarılı olmak isteyen öğrencilerin, serbest zaman okuma alışkanlığına sahip olması gerekir.

2.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı; Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin serbest zaman okumalarının Sosyal Bilgiler dersindeki akademik başarıyı yordamaya etkisini belirlemektir. Bu amaç çerçevesinde Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin;

- 1.Boş zaman değerlendirme durumları,
- 2.Kendilerine ait kitaplık ve odaya sahip olma durumları,
- 3.Kendilerine ait kitap varlığı, son bir yılda okudukları kitap sayısı ve bir haftada okumaya ayırdıkları ortalama süre,
- 4.Öğrencileri kitap okumaya kimlerin yönlendirdiği,
- 5.Gazete okuma sıklıkları ve gazete okumama sebepleri,
- 6.Öğrencilerin gazetelerde en çok neleri okudukları,
- 7.Sınıf kitaplığı ve okul kütüphanelerinin olup olmayışı,
- 8.Ev veya okula yakın bir halk kütüphanesinin varlığı ve kütüphaneye gitme sıklığı,
- 9.Okuma alışkanlığının akademik başarıyı yordamaya etkisi incelenmiştir.

3. Yöntem

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin serbest zaman okumalarının Sosyal Bilgiler dersindeki akademik başarıyı yordamaya etkisini belirlemek için, tarama modeliyle yapılmış betimsel bir çalışmadır. Betimsel (descriptive) araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlarlar (Büyüköztürk ve ark, 2009). Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırması denir (Büyüköztürk ve ark, s.16). Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2005). Tarama modelinin türlerinden olan ve araştırmanın şekli olan genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2005). İlişkisel (associational) araştırma modeli ise farklı grupların ilişkilerini ve bağlantılarını ortaya koymayı amaçlar (Büyüköztürk ve ark, s. 22). Bu sebeple araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırma, Erzincan il merkezi ve merkeze bağlı köy ve belde okullarında yapılmıştır. Örneklem olarak 9 (dokuz) okul seçilmiştir. Üzerinde çalışılan öğrenci sayısı ise 178 erkek, 188 kız olmak üzere, toplam 366'dır. Örneklemi oluşturan okullar belirlenirken, ekonomik ve kültürel çevrelerinin farklı olmasına özen gösterilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma sürecinde, farklı yerleşim yerlerinde ikamet eden ve sosyoekonomik düzey bakımından farklı çevrelere hitap eden okullarda öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman okumalarına yönelik ilgi, tutum ve alışkanlıklarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Ölçme aracı olarak "Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği" ve "Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anket Formu" kullanılmıştır. Kullanılan anket formu Ahmet Balcı'nın İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerine yapmış olduğu doktora çalışmasından alınmıştır. Kullanılan tutum

ölçeği Mehmet Nuri Gömleksiz (Gömleksiz, 2004) tarafından hazırlanmış, Balcı (Balcı, 2009) tarafından ön test-son test uygulaması yapılarak ortaokul öğrencilerine uyarlanmıştır. Söz konusu ölçeğin 21'i olumlu, 9'u olumsuz olmak üzere, toplam 30 tutum cümlesi mevcuttur. Güvenilirlik kat sayısı (Cronbach Alpha) .88'dir. Bu durum ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçek; Sevgi, Alışkanlık, Gereklilik, İstek, Etki ve Yarar alt boyutlarından oluşmaktadır. Alt boyutlarını ifade eden her bir faktörün güvenilirlik katsayıları .70 ile .79 arasında değişmektedir. Elde edilen bulgular, ölçeğin alt boyutları yönüyle de güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçeğin KMO değeri .83, Bartlett testi ise 2201.200' dür. Ayrıca, öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek için, tarafımızdan 'Sosyal Bilgiler Testi' hazırlanmıştır. Bu testin güvenilirlik kat sayısı .88'dir. Veriler SPSS 15.0 programıyla işlenmiştir. Verilerin analizinde, betimleyici istatistik (frekans, yüzde ve ortalama) ve Basit Doğrusal Regrasyon Analizi kullanılmıştır. Verilerin karşılaştırılmasında anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

4. Bulgular Ve Yorum

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin birinci boş zaman tercihlerinde % 40,7'sinin (149 öğrenci) *kitap okuduğu* görülmektedir. Bu oran okuma alışkanlığına katkısı olduğu düşünülen *gazete-dergi okurum* (14 öğrenci; % 3,8) ile birleştiğinde, öğrencilerin yarıya yakınının boş zamanını okumaya ayırdıkları sonucuna varılabilir. Yine birinci tercihte öğrencilerin yarıdan fazlasının ise boş zamanlarını *tv-internet ve spor amaçlı* değerlendirdikleri görülmektedir. Bunların dışında öğrencilerin boş zaman tercihleri sırası ile *spor yapmak* % 9,3 (34 öğrenci), *ders çalışmak* %1,9 (7 öğrenci), *sinema veya tiyatroya gitmek* % 1,4 (5 öğrenci) ve *oyun oynamak* % ,8 (3 öğrenci) şeklindedir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Durumuna Göre Betimleyici İstatistikler

Durum	Boş Zaman 1*		Boş Zaman 2**		Boş Zaman 3***	
	f	%	f	%	f	%
Kitap okurum	149	40,7	79	21,9	65	19,5
Gazete, dergi okurum	14	3,8	56	15,6	71	21,3

TV izler, radyo dinlerim	104	28,4	118	32,8	61	18,3
Sinema veya tiyatroya giderim	5	1,4	5	1,4	22	6,6
Bilgisayar ve internette vakit geçiririm	50	13,7	48	13,3	60	18,0
Spor yaparım	34	9,3	41	11,4	47	14,1
Ders çalışırım	7	1,9	6	1,7	3	,9
Oyun oynarım	3	,8	7	1,9	5	1,5
Toplam	366	100,0	360	100,0	334	100,0

*Boş Zaman 1: Öğrencilerin boş zamanlarındaki birinci tercihi.

**Boş Zaman 2: Öğrencilerin boş zamanlarındaki ikinci tercihi.

***Boş zaman 3: Öğrencilerin boş zamanlarındaki üçüncü tercihi.

Öğrencilerin ikinci boş zaman tercihleri küçük farklılıklar dışında oldukça benzerdir. Okuma aktivitesi olarak değerlendirilen *kitap okurum* (79 öğrenci; % 21,9) seçeneğinin ikinci tercihte azaldığı, bunun yerini *gazete-dergi okurum* (56 öğrenci; % 15,6) seçeneğinin aldığı görülmektedir. Bu durum üçüncü boş zaman tercihinde daha ileri seviyeye ulaşmakta, *gazete-dergi okurum* (71 öğrenci; % 21,3) seçeneği *kitap okurum* (65 öğrenci; % 19,5) seçeneğinin önüne geçmektedir. Edinilen bulgular neticesinde öğrencilerin yarıya yakınının her üç boş zaman tercihlerinde genel olarak *kitap, gazete-dergi okuduğu*, diğer yarısının ise zamanını *eğlence ve spor* etkinliklerinde kullandığı görülmektedir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kendisine Ait Kitaplığa ve Odaya Sahip Olma Durumuna Göre Betimleyici İstatistikler

	Kitaplık		Oda	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Evet	252	68,9	195	53,4

Hayır	114	31,1	171	46,6
Toplam	366	100,0	366	100,0

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaklaşık 2/3'nün yani % 68,9'unun (252 öğrenci) kendisine ait bir kitaplığa sahip olduğu görülmektedir. Öğrencinin kitaplarını düzenli bir şekilde muhafaza edebilme ve istediği zaman kitabına ulaşabilme imkânına sahip oldukları düşünülmektedir. Bu durumun öğrencilerin okumaya karşı olan ilgisini ve okuma alışkanlığını olumlu etkileyeceği beklenmektedir.

Elde edilen bulgularda öğrencilerden % 53,4'ünün (195 öğrenci) kendisine ait bir odaya sahip olduğu görülmektedir. Yaklaşık yarısının % 46,6 (171 öğrenci) ise kendisine ait bir odası yoktur. Kendisine ait odası olan öğrencilerin kitap okumaya daha fazla zaman ayırabildikleri, çevresel etkenlerden bağımsız (tv, internet vb.) serbest zaman etkinlikleri yapabildikleri düşünülmektedir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin % 50,0'sinin (179 öğrenci) kendilerine ait 10-25 arasında kitabının olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin yarısının kendilerine ait küçük bir kütüphaneye sahip olduğunu gösterir. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaklaşık 1/4'ü (84 öğrenci; % 23,5) 26 ve daha fazla kitaba sahiptir. Öğrencilerin % 26,5'inin (95 öğrenci) ise 5 ve daha az kitaba sahip olduğu anlaşılmaktadır. Amerikan Kütüphane Derneği'nin ortaya koyduğu standartlara göre, yılda okuduğu kitap sayısı 5'i geçmeyen kişiler *az okuyan okur* tipi, 6 ile 20 arasında olanlar *orta düzeyde okuyan okur* tipi, 20'yi aşan kişiler ise *çok okuyan okur* tipi olarak nitelendirilmektedir (ALA, 1978, Akt: Sağlamtuğ, 1990).

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kendilerine Ait Kitap Varlığına, Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısına ve Bir Haftada Okumaya Ayırdığı Zamana Göre Betimleyici İstatistikler

Kitap Varlığı	f	%
5 ve daha az	95	26,5
10-25 arası	179	50,0
26 ve daha fazlası	84	23,5
Toplam	358	100,0

Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı	<i>f</i>	%
1-9 arası	136	37,9
10-20 arası	148	41,2
21 ve daha fazlası	75	20,9
Toplam	359	100,0
Bir Haftada Okumaya Ayırdığı Zaman	<i>f</i>	%
1 saatten az	66	18,4
1-2 saat arası	160	44,6
3-5 saat	76	21,2
6-10 saat	42	11,7
10 saatten fazla	15	4,2
Toplam	359	100,0

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin % 41,2'sinin (148 öğrenci) son bir yılda 10-20 arasında kitap okuduğu görülmektedir. Bu durum araştırma kapsamındaki öğrencilerin *orta düzeyde okur* olduklarını gösterir. Öğrencilerin 1/5'inin *çok okuyan okur* (75 öğrenci; % 20,9), yaklaşık 2/5'inin *az okuyan okur* (136 öğrenci; % 37,9) kategorisine girdiği görülmektedir. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin % 60'tan fazlasının *orta düzey okuyucu* oldukları ve öğrencilerin okumaya karşı ilgi ve isteklerinin belirli bir düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin % 44,6'sı (160 öğrenci) bir haftada kitap okumaya 1-2 saat arası zaman ayırmaktadır. Bu durum, istenilen düzeyde olmasa da, belirli bir sürenin ayrılmış olması bakımından anlamlıdır. Öğrencilerin % 18,4'ü (66 öğrenci) haftada *1 saatten az* okuduklarını ifade etmişlerdir. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin % 21,2'si (76 öğrenci) 3-5 saat arası ve %11,7'si (42 öğrenci) ise 6-10 saat arası kitap okumaktadır. Bu oran araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 1/3'ünü temsil etmektedir. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin % 4,2'sinin (15 öğrenci) ise, kitap okumaya 10 saatten fazla zaman ayırdığı görülmektedir.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğrencileri Kitap Okumaya Yönlendiren Kişilerin Durumuna Göre Betimleyici İstatistikler

Kitaba yönlendiren	Kitaba yönlendiren birinci kişi		Kitaba yönlendiren ikinci kişi	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Anne ve/veya Baba	215	61,1	52	29,1
Öğretmeni	119	33,8	101	56,4
Arkadaşı	7	2,0	4	2,2
Kardeşleri	10	2,8	21	11,7
Kütüphane Görevlisi	2	,3	1	,6
Toplam	353	100,0	179	100,0

Araştırma kapsamındaki öğrencileri kitap okumaya yönlendirenlerin başında *anne ve/veya babaları* gelmektedir (215 öğrenci; % 61,1). Bu durum, öğrencilerin kitapla buluşmasında ve kitap okuma alışkanlığı kazanmalarında ebeveynlerin rolünü ortaya koyması bakımından anlamlıdır. İkinci sırayı (119 öğrenci; % 33,8) ise öğretmenleri almaktadır. Bulgulara göre, öğrencilerin kitap okuma ile buluşmasında *anne, baba ve öğretmenlerinin* toplamda % 94,9'luk bir etkisi söz konusudur. Diğerleri ise sırasıyla kardeş %11,7 (21 öğrenci), arkadaş % 2,2 (4 öğrenci) ve kütüphane görevlileridir % 0,6 (1 öğrenci).

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklıklarına ve Gazete Okumama Sebeplerine Göre Betimleyici İstatistikler

Gazete Okuma Sıklığı	<i>f</i>	%
Her Gün	26	7,1
Haftada birkaç gün	110	30,1
Hafta sonu	113	30,6
Gazete okumuyor	117	32,2
Toplam	366	100,0
Gazete Okumama Sebebi	<i>f</i>	%

Maddi imkânsızlık	14	12,0
Zaman sorunu	14	12,0
Gazete okumaktan sıkılma	74	63,2
Gazete okumayı gereksiz bulma	5	4,3
Eve gazete alınmaması	10	8,5
Toplam	117	100,0

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin *hangi sıklıkta gazete okuyorsunuz* sorusuna verdikleri cevapta, birinci sırayı % 32,2 (117 öğrenci) ile *gazete okumayanlar* oluşturmaktadır. Bu sırayı % 30,6 (112 öğrenci) ile *hafta sonları okuyorum* cevabını verenler takip etmektedir. Öğrencilerin hafta sonu gazete okumalarının çeşitli sebepleri vardır. Hafta içi ders dışı okuma etkinlikleri arasında gazete yoktur. Öğrencilerin hafta sonları tatil günlerinde gazete okumayı tercih ettikleri görülmektedir. Ayrıca ailelerin hafta sonları eve gazete almaları da bu durumu etkileyen sebeplerden biridir. Anket sorusuna verilen cevaplarda öğrencilerden % 30,1'i (110 öğrenci) *haftada birkaç gün*, %7,1'i (26 öğrenci) ise *her gün* gazete okuduğunu belirtmiştir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin % 63,2'si (74 öğrenci) *gazete okurken sıkıldığını* ifade etmiştir. Öğrencilerin % 12,0'si (28 öğrenci) *maddi imkânsızlıktan* ve yine aynı oranda öğrenci *zamanı olmadığından* gazete okuyamadığını belirtmiştir. Bunları sırası ile % 7,7 (9 öğrenci) *gazete almıyoruz*, % 4,3 (5 öğrenci) *gazete okumak gereksizdir* ifadelerini kullanan öğrenciler takip etmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 1/3'ünün (*maddi imkânsızlık, zamanım yok, gazete almıyoruz*) gazete okumama sebebinin kendinden kaynaklanmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gazetede En Çok Okudukları Kısımlara Göre Betimleyici İstatistikler

Gazetenin Bölümleri	En çok okunan birinci kısım		En çok okunan ikinci kısım		En çok okunan üçüncü kısım	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Politika	12	4.9	3	1.4	2	1.0
Dünva	36	14.6	29	13.8	15	7.7

Ekonomi	3	1,2	6	2,9	6	3,1
Spor	74	30,1	25	11,9	13	6,7
Kültür-sanat	28	11,4	25	11,9	20	10,3
Magazin	34	13,8	18	8,6	17	8,7
Bulmaca	31	12,6	51	24,3	46	23,6
K. Yazıları	7	2,8	11	5,2	19	9,7
Söyleşiler	2	,8	6	2,9	10	5,1
Karikatür	19	7,8	36	17,1	47	24,1
Toplam	246	100,0	210	100,0	195	100,0

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin gazetede en çok okudukları kısımların başında, ilk sırayı % 30,1 (74 öğrenci) ile *spor haberleri* almaktadır. İkinci sırayı % 14,6 (36 öğrenci) ile *dünya haberleri*, üçüncü sırayı ise % 13,8 (34 öğrenci) ile *magazin haberleri* alır. Bunları sırası ile *bulmaca* %12,6 (31 öğrenci), *kültür-sanat* % 11,4 (28 öğrenci), *karikatür* %7,8 (19 öğrenci), *politika* % 4,9 (12 öğrenci), *köşe yazısı* % 2,8 (7 öğrenci), *ekonomi* % 1,2 (3) ve *söyleşi* %,8 (2 öğrenci) takip etmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin gazetede en çok okudukları ikinci kısım sorusuna vermiş oldukları cevapta, ilk sırada % 24,3 (51 öğrenci) ile *bulmaca sayfası* olduğu, bu durumu sırasıyla %17,1 (36 öğrenci) ile *karikatürler* ve % 13,8 (29 öğrenci) ile *dünya haberleri* aldığı görülmektedir. Benzeri bir durum gazetede en çok okudukları üçüncü kısım içinde geçerlidir. Öğrencilerin okuma alışkanlığını etkileyeceği düşünülen *köşe yazılarının* (19 öğrenci, % 9,7) ve *söyleşilerin* (10 öğrenci, % 5,1) istenilen düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin gazeteyi daha ziyade *spor, magazin ve karikatür* gibi eğlence amaçlı okudukları anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin gazetede okudukları en çok yer sıralaması istatistikleri, öğrencilerin gazeteyi bir veya iki amaç çerçevesinde okuduklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Kitaplığına ve Okul Kütüphanesine Sahip Olma Durumuna Göre Betimleyici İstatistikler

	Okul Kütüphanesi		Sınıf Kitaplığı	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Evet	362	98,9	330	90,2
Hayır	4	1,1	36	9,8

Toplam	366	100,0	366	100,0
---------------	------------	--------------	------------	--------------

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin % 98,9'unun (362 öğrenci) okullarında okul kütüphanesi mevcuttur. Okul kütüphanesinin olmadığını söyleyen öğrencilerin bir kısmı, muhtemelen okullarındaki kütüphaneyi hiç kullanmamışlardır. Araştırma kapsamındaki okullarda okul kütüphanesinin olmasının öğrencilerin kitaba ulaşmalarında kolaylık sağlayacağı ve öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarına olumlu etki edeceği düşünülmektedir.

Benzeri durum sınıf kitaplığı konusunda da kendini göstermektedir. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin % 90,2'sinin (330 öğrenci) sınıfında bir sınıf kitaplığı bulunmaktadır. Küçük bir dilimi temsil eden öğrenci kitlesi % 9,8 (36 öğrenci), sınıflarında sınıf kitaplığı olmadığını ifade etmişlerdir. Okul kütüphanesinin ve sınıf kitaplığının olması, öğrencilerin kitaba ulaşmalarında kolaylık sağlamaktadır.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin % 33,1'inin (121 öğrenci) evinin veya okulunun yakın çevresinde bir halk kütüphanesi bulunmaktadır. Yani öğrencilerin % 66,9'unun (245 öğrenci) ev veya okul çevrelerinde bir halk kütüphanesi bulunmamaktadır. Bu oran araştırma kapsamındaki öğrencilerin 1/3'ü kadardır. Şüphesiz bu oran düşüktür. Bu durumun başlıca sebepleri; Erzincan ili merkezinde az sayıda halk kütüphanesinin olması ve araştırma kapsamındaki öğrencilerin bir kısmının köy ve beldelerde ikamet etmesidir.

Tablo 8: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Evlerinin veya Okullarının Yakınında Bir Halk Kütüphanesinin Varlığına ve Halk Kütüphanesine Gitmelerine Göre Betimleyici İstatistikler

Halk Kütüphanesinin Varlığı	<i>f</i>	%
Evet	121	33,1
Hayır	245	66,9
Toplam	366	100
Kütüphaneye Gitme Durumu	<i>f</i>	%

Haftada birkaç kez	85	23,2
Haftada bir kez	38	10,4
Ayda birkaç kez	55	15,0
Yılda birkaç kez	47	12,9
Hiç gitmem	141	38,5
Toplam	366	100

Öğrencilerin % 38,5'i (141 öğrenci), halk kütüphanesine hiç gitmediğini belirtmiştir. Bu durumun muhtemel sebepleri arasında evlerine veya okullarına yakın bir halk kütüphanesinin olmaması gösterilebilir. Nitekim öğrencileri kitaba yönlendiren kişiler arasında kütüphane görevlilerinin az olması, araştırma kapsamındaki öğrencilerin kütüphaneleri etkin bir şekilde kullanmadıklarını ortaya koymaktadır (Tablo 4). Öğrencilerin kütüphaneye gitme oranları şöyledir; *haftada birkaç kez* (38 öğrenci;% 10,4), *ayda birkaç kez* (55 öğrenci; % 15,0), *yılda birkaç kez* (46 öğrenci; % 12,6). American Library Association [ALA]'nın önerdiği kütüphaneye gitme sıklığına göre; yılda 1-5 kez kütüphaneye gitme “*zayıf alışkanlık*”, yılda 6-11 kez kütüphaneye gitme “*orta düzey alışkanlık*”, yılda 12 ve daha fazla kütüphaneye gitme “*güçlü alışkanlık*” olarak nitelendirilmektedir (ALA, 1978, Akt; Yılmaz, 2004). Bu kriterlere göre öğrencilerin yaklaşık yarısının kütüphaneye gitme konusunda “*güçlü alışkanlık*” düzeyine sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 9: Okuma Alışkanlığının Akademik Başarıyı Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standart Hata β	R	R ²	Standardize Edilmiş β	t	F
Okuma Alışkanlığı	,521	,488	,321	,103	,321	1,066	,287
Akademik Başarı	,026	,004				6,473	,000
R: ,321	R²: ,103	F: 41,898	p<.001				

Okuma alışkanlığının akademik başarıyı yordamasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 9’da gösterilmiştir. Varyans analizi sonuçları (F: 41.898, p < .001), kurulan regresyon modelinin genel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre, okuma alışkanlığı akademik başarının anlamlı bir yordayıcısıdır. (R: ,321, R²: ,103). Okuma alışkanlığı ile akademik başarı arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu ve okuma alışkanlığının akademik başarıyı % 10,3 oranında yordadığı görülmektedir.

5. Tartışma Ve Sonuç

Araştırmada elde edilen sonuçları kısaca şu şekilde özetlemek mümkündür:

1. Öğrencilerin serbest zaman etkinliklerinin genel olarak; *okuma, eğlenme ve spor* olduğu görülmektedir. Öğrencilerin serbest zamanlarını verimli ve etkili bir şekilde kullandıkları söylenebilir. Nitekim Şahin, Gönen, Öncü ve Işıtan ve Tokgöz, Demiroğlu ve Aslan’ın yapmış oldukları benzeri araştırmalarda da aynı sonuca ulaşılmıştır (Şahin, 2012; Gönen, Öncü ve Işıtan, 2004; Tokgöz, Demiroğlu ve Aslan, 2015).

2. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaklaşık 2/3’nün yani % 68,9’unun (252 öğrenci) kendisine ait bir kitaplığa sahip olduğu ve %53,4 ‘ünün de (195 öğrenci) kendisine ait bir odalarının olduğu görülmektedir. Davies ve Brember’in 1995 yılında 2., 4. ve 6. sınıfta eğitim gören 218 öğrenci üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada, öğrencilerin kitabı daha çok kendi başlarına kalabildikleri odalarında okuduğu ortaya çıkmıştır (Davies ve Brember, 1995).

3. Öğrencilerin yaklaşık yarısının kendisine ait küçük bir kütüphaneye sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öğrenciler *orta düzey okuyucu düzeyindedirler* (Balcı, s. 207; Sünbül ve ark, 2010). Öğrencilerin bir haftada okumaya ayırdığı süre ortalama 2-3 saat arası olduğu söylenilebilir. Süre uzadıkça, okuyan öğrenci oranı düşmektedir (Balcı, s. 307).

4. Öğrencilerin kitapla buluşmasında ebeveynlerin ve öğretmenlerin etkisi oldukça büyüktür (Topçu, 2007; Balcı, s. 218).

5. Öğrencilerin gazete okumaları genellikle *hafta sonu ve haftada birkaç gün* ile sınırlıdır. Başka araştırmalarda da öğrencilerin gazete okuma oranlarının düşük ve haftada birkaç gün ile sınırlı olduğu sonucuna varılmıştır (Durualp, Durualp ve Çiçekoğlu, 2013). Buna göre ortaokul

öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığı düşük seviyededir. Topçu, öğrencilerin gazete okumama sebebini, velilerin gazete almamalarına bağlamaktadır (Topçu, s. 54). Bu araştırmaya göre ise öğrencilerin gazete okumama nedenlerinin başında öğrencilerin bizzat kendileri gelmektedir.

6. Gazete okuyan öğrencilerin gazeteyi genel olarak; spor, magazin ve karikatür gibi eğlence amaçlı kullandıkları görülmektedir. Bu sonuçtan hareketle, öğrencilerin gazetelerden yeteri düzeyde faydalanmadıklarını söylenilebilir (Balcı, s. 338).

7. Öğrencilerin okul kütüphanesine ve sınıf kitaplığına sahip olma oranı oldukça yüksektir. Bu durumda öğrencilerin; ücretsiz, kolay ve hızlı bir şekilde kitaba ulaşmalarına olanak sağlayacağı söylenebilir.

8. Öğrencilerin evlerinin veya okullarının yakınında bir halk kütüphanesinin olmaması; Erzincan il merkezindeki kütüphane sayısının azlığı yanında, araştırmanın köy ve belde okullarında uygulanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte halk kütüphanelerini kullanmayan öğrenci oranı nispeten yüksektir. Bu durumun muhtemel sebepleri arasında, okul kütüphanelerinin ve sınıf kitaplıklarının varlığı gösterilebilir.

9. Serbest zaman okumaları 7.sınıf öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersindeki akademik başarılarını %10,3 düzeyinde arttırmaktadır. Akademik başarıya etki eden faktörler, araştırmacılar tarafından yapılan birçok çalışmaya konu olmuştur. Akademik başarıya etki eden faktörlerin çeşitli boyutlarının olduğu görülmektedir. Bunlar arasında, zekâ, öğrencinin bilimsel ve öğrenme stilleri gibi değişkenlerin yanı sıra (Çakan, 2002), örgütsel ve çevresel faktörler de bulunmaktadır. Diğer önemli faktörler ise; okul yöneticisinin liderliği (Witziers, BokseriKrüger, 2003), kolektif yeterlik, akademik baskı, sosyoekonomik statü (Hoy, Sweetland, Smith, 2002), akademik vurgu (Goddard, Sweetland, Hoy, 2000), ailenin desteği (Bean, Bush, McKenry, ve Wilson, 2003; Maton, Hrabowski III, ve Greif, 1998), sınıftaki öğrenci sayısı (Boozer ve Rouse, 2001; McGiverin, Gilman, ve Tillitski,1989; Hedges ve Stock, 1983), öğretmen niteliği (Darling-Hammond, 2000), öğrencilerin motivasyonu, öğretmenlerin öz yeterlik algısı ve öğrencilerin öğrenmeye karşı tutumları, eğitim kurumunun fiziki alt yapısı, bilişim teknolojileri sınıfları ve eğitim teknolojilerinden yararlanma, Milli Eğitim müdürlüğü yöneticilerinin okul ve dersane yöneticileri ile olan işbirliği ve deneme sınavlarının uygulanmasıdır (Çakan, 2002; Witziers, Bokseri, Krüger, 2003; Hoy, Sweetland, Smith, 2002; Goddard, Sweetland, Hoy, 2000; Bean, Bush, McKenry, ve Wilson, 2003; Maton, Hrabowski III, ve

Greif, 1998; Darling-Hammond, 2000; Boozer ve Rouse, 2001; McGiverin, Gilman, ve Tillitski,1989; Hedges ve Stock, 1983; Akt; Akbaba Altun ve Çakan, 2008).

Bu etmenlerin yanında, okuma alışkanlığının da akademik başarıya etkisi yadsınamaz. Nitekim yapılan başka çalışmalarda da okuma alışkanlığının akademik başarıyı arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Güngör, 2009; İnan, 2005; Gallik, 1999; Acıyan, 2008; Sallabaş, s. 151; Sünbül ve ark, s. 64; Seferoğlu ve Akbıyık, 2006; Demirkaya ve Çakar, 2012). Bu bağlamda tarafımızdan yapılan bu çalışmada, serbest zaman okuma alışkanlığının akademik başarıyı % 10,3 oranında yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum okumanın akademik başarıdaki payını ve önemini ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Abadan, Neriman, “Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetleri”, *A.Ü Siyasi Bilgiler Fakültesi Yayınları*, Ankara, 1961.
- Acıyan, Ahmet Ali, “Ortaöğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları ve Akademik Başarı Düzeyleri Arasındaki İlişki”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, 2008.
- Akbaba Altun, Sadegül - Çakan Mehtap, “Öğrencilerin Sınav Başarılarına Etki Eden Faktörler: LGS/ÖSS Sınavlarındaki Başarılı İller Örneği”, *İlköğretim Online Dergi*, S.1, 2008.
- Aksaçlıoğlu, Ayşe Gül - Yılmaz, Bülent, “Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi”, *Türk Kütüphaneciliği*, S.1, 2007.
- Aytaş, Gıyasettin, “Okuma Eğitimi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, S.4, 2005.
- Bakır, Müslüm, “Rekreasyon ve Turizm İlişkilerinin Politikalarının Oluşturulmasındaki Önemi”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1993.
- Balcı, Ahmet, “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık ve İlgileri Üzerine Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2009.
- Balcı, Velittin, “Ankara’daki Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Araştırılması” *Milli Eğitim, Kültür ve Sanat Dergisi*, S.158, Ankara, 2003.
- Batur, Zekerya - Gülveren, Hakan - Bek, Hafız, “Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi Örneği”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.1, Uşak, 2010.
- Bean, Roy - A, Bush- Kevin R, Mckenry - Patrick C – Wilson, Stephan M, “The Impact of Parental, Support, Behavioral Control, and Psychological Control on the Academic Achievement and Self-Esteem of African-American and European American Adolescents”, *Journal of Adolescent Research*, N.5, 2003.
- Bınarbaşı, Fatih, “Üniversite Öğrencilerinin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarının İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2006.

- Boozer, Michael - Rouse, Cercilla, "Intraschool Variation in Class Size: Patterns and Implications", *Journal of Urban Economics*, N.1, 2001.
- Büyüköztürk, Şener - Akgün, E. Özcan - Karadeniz, Şirin - Demirel, Funda - Kılıç, Ebru, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2009.
- Chapin, June R, *Elementary Social Studies A Practical Guide*, (6th Ed.). Boston: Pearson Education, 2006.
- Coşkun, Eyyup, "Lise Hızlı Okuma Teknikleri Dersi Öğretim Programı ve Uygulamaların Değerlendirilmesi", *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, S.9, 2002.
- Çakan, Mehtap, "Bilimsel Stil ile Zekâ Kavramlarının Öğrenci Başarısı Açısından İrdelenmesi ve Taşıdıkları Önem", *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, S.1, 2002.
- Darling-Hamond, Linda, "Teacher Quality and Student Achievement: A Review of State Policy Evidence", *EPA*, N.1, 2000.
- Davies, Julie - Brember, Ivy, "Stories In The Kitchen: Reading Attitudes and Habits of Year 2, 4 and 6 Children", *Educational Research*, N.3, 1995.
- Demirkaya, Hilmi - Çakar, Esra, "İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerilerinin Değişkenlere Göre İncelenmesi", *Ege Eğitim Dergisi*, S.2, 2012.
- Durualp, Ender - Durualp, Enver - Çiçekoğlu, Pınar, "6-8. Sınıftaki Öğrencilerin Okumaya İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.1, 2013.
- Ediger, Marlow, "Teaching Reading in The Social Studies", *College Student Journal*, N.1, (56-59), 2000.
- Elona, E Sochor, "Literal and Critical Reading in Social Studies", *Journal of Experimental Education*, N.1, 1958.
- Gallık, Jude D, "Do They Read for Pleasure? Recreational Reading Habits of College Students", *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, N.6, (480-489), 1999.
- Goddard, Roger D - Sweetland, Scott R - Hoy, Wayne K, "Academic Emphasis of Urban Elementary Schools and Student Achievement in Reading and Matematics: A Multilevel Analysis", *Educational Edministration Quarterly*, N.5, 2000.
- Göğüş, Beşir, *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*, Gül Yayınevi, Ankara, 1978.

Gömleksiz, Mehmet Nuri, "Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.2, 2004.

Gönen, Mübeccel - Öncü, Çelebi Elif - Işıtan, Sonnur, "İlköğretim 5., 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi", *Milli Eğitim Dergisi*, S.164, 2004.

Güngör, Elif, "İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı ile Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2009.

Hedges, Larry Vernon. - Stock, William, "The Effects of Class Size: An Examination of Rival Hypotheses", *American Educational Research Journal*, V.2, 1983.

Hoy, Wayne K - Sweetland, Scott R - Smith, Page A, "Toward an Organizational Model of Achievement in High Schools: The Significance of Collective Efficacy", *Educational Administration Quarterly*, N.1, 2002.

İnan, Derya Duygu, "İlköğretim 1. Kademe Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2005.

Kantemir, Enise, *Yazılı Ve Sözlü Anlatım*, Engin Yayınları, Ankara, 1995.

Karasar, Niyazi - Hakan, Ayhan - Can, Gürcan - Özdaş, Kudret - Sözer, Ersan - Gültekin, Mehmet - Anıl, Handan - Boyacı, Adnan - Şenel, Aysin, "Anadolu Üniversitesi Öğrencilerinin Sosyo- Kültürel ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri ile Beklenti ve Sorunları", Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 1999.

Karasar, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.

Kellner, Douglas, "New Technologies New Literacies: Reconstructing Education For The New Millennium", *International Journal of Technology and Design Education*, N.3, 2000.

Köken, Nevzat, "Sosyal Bilgiler Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, b.t.

Koç, Sabri - Müftüoğlu, Güneş, "Dinleme ve Okuma Öğretimi", *Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi*, Eskişehir, 2010.

Kurnaz, Ahmet - Sünbül, Ali Murat, “İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Beceri Ve İçerik Temelli Eleştirel Düşünme Öğretiminin Öğrenci Erişi Ve Öz-Değerlendirmelerine Etkisi”, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.26, 2008.

Kurumlu, Yılmaz, “Ankara ili 11. Sınıf Lise Öğrencilerinin Serbest Zaman ve Sportif Açından Serbest Zaman Faaliyetlerine Katılımlarının Değerlendirilmesi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2014.

Mansuroğlu, Sibel, “Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Özellikleri ve Dış Mekân Rekreasyon Eğilimlerinin Belirlenmesi”, *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, S.2, 2002.

Maton, Kenneth I - Hrabowski III, Freeman A, “Preparing The Way: A Qualitative Study of Highachieving African American Males And The Role of The Family”, *American Journal of Community Psychology*, N.4, 1998.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6 Sınıf)”, Ankara, 2006.

McGiverin, Jennifer - Gilman, David - Tillitski, Chris, “Meta-Analysis of The Relation Between Class Size And Achievement”, *Elementary School Journal*, N.1, 1989.

Naylor, David. T. - Diem, Richard, “Elementary and Middle School Social Studies”, *Random House: New York*, 1987.

Odabaş, Hüseyin, “Ülkemizde Okuma Alışkanlığı Ve Eleştirel Okuma”, 31 Mart 2005 Tarihinde Nasreddin Hoca İlköğretim Okulu-Etimesgut’da Düzenlenen ‘Öğrenen Toplumda Okul Kütüphaneleri’ Temalı Panelde Sunulan Tebliğ Metnidir, 2005.

Odabaş, Hüseyin - Odabaş, Z. Yonca - Polat, Coşkun, “Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı, Ankara Üniversitesi Örneği”, *Bilgi Dünyası*, S.2, 2008.

Sallabaş, M Eyyüp, “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki”, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.16, 2008.

Sağlamtunç, Tülin, “Türkiye’de Üniversite Kütüphanecilik Bölümlerinin 4. Sınıf Öğrencilerinin Özgür (Boş) Zaman-Ders Dışı Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma”, *Türk Kütüphaneciliği*, S.1, 1990.

Seferoğlu, S. Sadi - Akbıyık, Cenk, “Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Akademik Başarı”, <http://asosindex.com/journal-article-abstract?id=14080#.VfgvWBHtmko> adresinden 15.09.2015 tarihinde saat, 17.50 de ulaşılmıştır.

Sünbül, Ali Murat - Yılmaz, Ercan - Demirer, Veysel - Ceran, Dilek - Işık, Abdulkadir - Çintaş, Derya - Çalışkan, Muhittin - Alan, Selahattin, “İlköğretim Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlıkları; Konya İli Araştırma Raporu”, *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, Konya, 2010.

Şahin, Ayfer, “İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre İncelenmesi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, S.2, 2012.

Şen, Metin, *Ortaokul Öğrencilerinin Serbest Zaman Okuma Alışkanlıklarının Sosyal Bilgiler Dersindeki Akademik Başarıya Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, 2015.

Tekin, Ali - Tekin, Gülcan - Amman, M Tayfun, “Serbest Zamanlarda Yapılan Fiziksel Egzersizin Üniversite Öğrencilerinin Depresyon ve Atılganlık Düzeylerine Etkisi”, *9.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, Muğla, 2006.

Tezcan, Mahmut, *Boş Zamanlar Sosyolojisi*, Atilla Kitabevi, Ankara, 1994.

Topçu, Yunus Emre, “İlköğretim 6.,7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları”, *Milli Eğitim Dergisi*, 2007.

Tinker, Miles Albert - McCullough, Constance, “Teaching Elementary Reading”, *Meredith Corporation. Third Edition*. New York, 1968.

Tokgöz, Mehmet - Demiroğlu, Burhan - Aslan, Yücel, “Ortaokul Öğrencilerinin Serbest Zaman Tercihlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi”, *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, S.3, 2015

Tunçkol, Mehmet H, “*Selçuk Üniversitesindeki Akademik Personelin Rekreasyon Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2001.

Turner, Thomas N, *Essentials Of Elementary Social Studies*, Second Edition, Boston, 1999.

Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005.

Yavuzer, Haluk, *Eğitim ve Gelişim Özellikleriyle Okul Çağı Çocuğu*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002.

Yazıcı, Kubilay, “Sosyal Bilgiler ve Okuma Becerileri”, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.1, 2006.

Yılmaz, Bülent, “Okuma Alışkanlığında Öğretmenin Rolü”, *Eğitim Dergisi*, C.1, 1992.

_____, “Öğrencilerin Okuma Ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerin Duyarlılığı”, *Bilgi Dünyası*, S.5, 2004.

Wentzel, Kathryn R - Allan, Wigfield, “Academic and Social Motivational Influences on Students Academic Performance”, *Educational Psychology Review*, N.2, 1998.

Witziers, Bob - Bokser, Roel J - Krüger, Meta L, “Educational Leadership and Student Achievement: The Elusive Search for an Association”, *Educational Administration Quarterly*, N.3, 2003.